

СЕКЦІЯ 2.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

*Бакумець Володимир Анатолійович,
аспірант,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

Будучи важливою ланкою банківської системи держави, комерційні банки концентрують основну частину кредитних ресурсів і здійснюють широкий діапазон банківських операцій та фінансових послуг для юридичних і фізичних осіб. В сучасних умовах значні обсяги та суттєвість недоліків, порушень та зловживань у банківській сфері призводять до збитковості та банкрутства комерційних банків. За таких умов система внутрішнього контролю та аудиту в комерційних банках потребує впровадження кардинальних змін. З кожним роком збільшується обсяг кредитних операцій, підвищуються ризики, що пов'язані з неповерненням наданих кредитів, тому необхідним є посилення ролі внутрішнього контролю банку, прогресивною формою якого є внутрішній аудит.

Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджене Постановою Правління НБУ від 20.03.98 р. № 114, визначає “внутрішній аудит банку як незалежну оцінку системи внутрішнього контролю, який встановлено в комерційному банку” [2].

Розмір і структура служби внутрішнього аудиту залежать від розміру, структури і видів послуг, які надаються комерційним банком. Так, у комерційному та інвестиційному банках структура служби внутрішнього аудиту буде відрізнятися. Крім того, структура служби внутрішнього аудиту залежить від кількості філій банку, їх розміру, географічного розташування. У разі потреби служба внутрішнього аудиту може формуватися у складі структурних підрозділів філій комерційного банку.

Служба внутрішнього аудиту є невід'ємною складовою банку і у своїй діяльності керується політикою, впровадженою керівництвом банку. Очолює службу внутрішнього аудиту керівник, який у своїй практичній діяльності керується організаційними та розпорядчими документами комерційного банку, а також вимогами діючого законодавства. Функціональна відповідальність перед спостережною радою банку та підпорядкованість їй, забезпечують службі внутрішнього аудиту незалежність та об'єктивність

“Служба внутрішнього аудиту аналізує звітність, виявляє відхилення фактичних показників від планових, визначає напрямки перспективного розвитку комерційних організацій і, таким чином, має серйозний вплив на прийняття управлінських рішень для досягнення конкретних цілей. Сьогодення вимагає проведення настільки ефективного аудиту, що дав би змогу не лише виявляти проблеми та прорахунки в банківських операціях, а й зміг би

забезпечити недопущення цього в майбутньому, виявляв би резерви підвищення ефективності роботи установи” [1, с. 175].

Головним завданням внутрішнього аудиту банку є незалежна перевірка та експертна оцінка стану банку. Проте у більшості українських банків, де створений відділ внутрішнього аудиту, його функції на сучасному етапі обмежуються контролем за правильністю ведення бухгалтерського обліку й відповідністю вимогам зовнішніх і внутрішніх нормативних документів, а також виконанням комплексних перевірок філіалів.

Внутрішній аудит в банку здійснюється на підставі Положення про службу внутрішнього аудиту банку, яке розробляється комерційним банком самостійно з дотриманням вимог Національного банку України та з урахуванням специфіки діяльності банківської установи.

Підтримуємо позицію Скаско О.І., що “нині сфера внутрішнього аудиту перебуває в пошуку нових напрямів реалізації своїх цілей, які зможуть протидіяти багатьом ризикам у глобальній економіці. Новий етап розвитку внутрішнього аудиту – це ризикоорієнтований аудит. Чинниками розширення його завдань і методів є:

- по-перше, гучні банкрутства великих корпорацій і банків у США, Європі призвели до сумніву щодо ефективності внутрішнього аудиту;

- по-друге, його діяльність відбувається на постійній основі, на відміну від періодичного здійснення контролю зовнішнім аудитом;

- по-третє, складна організаційна структура, велика кількість філій, різноманітність видів діяльності, глобалізаційні процеси в сукупності призводять до того, що бухгалтерський облік і внутрішній контроль не справляються з таким розвитком процесів” [3, с. 142-143].

В умовах євроінтеграції система управління ризиками функціонування комерційних банків повинна бути невід’ємною складовою діяльності служби внутрішнього аудиту. Для визначення та систематизації основних ризиків, пов’язаних з діяльністю комерційних банків, встановлення методів управління ними необхідно розробити відповідну Концепцію управління ризиками комерційних банків. Зазначена концепція повинна містити організаційні та методологічні положення в частині формування бази для оцінки ризиків, перелік процедур за допомогою яких зазначені ризики виявляються та оцінюються, відповідальність уповноважених осіб за ідентифікацію та оцінку ризиків, механізм проведення аналізу та моніторингу ризиків функціонування комерційного банку, а також напрями мінімізації їх негативного впливу на фінансову стійкість комерційних банків. Оперативне виявлення, оцінка ризиків комерційних банків, пов’язаних із невизначеністю зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування сприятиме формуванню економічної безпеки їх діяльності, а підвищення ефективності системи управління ризиками забезпечить оптимальну реалізацію превентивної функції внутрішнього контролю діяльності комерційного банку та безперервність його діяльності.

Список використаних джерел

1. Жидовська Н. М. Організація внутрішнього аудиту в банку та його інспектування // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 1(1). С. 175-183

2. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України: Постанова Правління НБУ від 20.03.98 р. № 114 (зі змінами та доповненнями). URL: www.bank.gov.ua

3. Скаско О.І. Завдання, методи внутрішнього аудиту діяльності суб'єктів господарювання на сучасному етапі // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Збірник наукових праць ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», випуск 2 (118). 2016. С.141-145.

*Білоусова Олена Станіславівна,
доктор економічних наук,
провідний науковий співробітник відділу державних фінансів,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАНУ»*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Розвиток оподаткування, податкова політика та податкові реформи є актуальними для багатьох країн світу, як з позиції забезпечення стійкості державних фінансів через збільшення обсягів податкових надходжень, так і створення умов для розвитку економіки. За сучасних умов податкова політика формується під впливом:

- процесів загострення податкової конкуренції; виведення підприємствами інвестиційного ресурсу через режим вільного руху капіталу; зменшення бюджетних можливостей у країнах з малою економікою для податкового стимулювання інновацій, інвестицій в основний капітал; розгортання відкритих та прихованих торгових війн;

- податкових рішень найбільш впливових країн світу, а також національних особливостей задоволення суспільних потреб.

При загальній для багатьох країн тенденції зростання рівня оподаткування (податкових надходжень до ВВП) з метою збільшення обсягів фінансування функцій держави відбуваються зміни структури податків для перерозподілу податкового навантаження, перегляд напрямів податкового стимулювання, підходів до адміністрування, попередження ухилення від сплати податків. Упродовж історичного періоду рівень оподаткування у країнах ЄС зростав від 4,0% ВВП у 1880 р. до більше 30% у 2018 р., збільшувалася частка державних витрат у ВВП (від 6% у 1880 р. до майже 60% у 2018 р.) [1-4].

Дослідження впливу оподаткування на економічне зростання, проведене експертами ОЕСР у 2008 р., дозволили ранжувати податки на основі їх порівняно негативного впливу на економічне зростання (від найменшого до